

Mida me usume?

Maire Raadik

Mõne aja eest oli „Keelekoolis“ juttu *liituma*-sõnaga liialdamisest. See tõi ühelt lugejalt ettepaneku kirjutada veel paarist sama laadi sõnast, seekord võtame neist ette *uskuma*.

Uskuma on kõigepealt muidugi sõna, millega saame iseloomustada oma tõekspidamisi või nende puudumist. Me *usume* või *ei usu* jumalasse või jumalat, armastusse või armastust, horoskoopidesse või horoskoope. Selles tähenduses ei ole *uskuma*-sõnal eesti keeles sünonüüme ja tähendust tuleb pikemalt seletada, näiteks ütleb seletav sõnaraamat, et *uskuma* on 'kellegi või millegi olemasolu ja mõjujõudu kindlaks või võimalikuks pidama, ilma et seda tõestatud oleks'. Ülejäänud tähendustes on sünonüümid, sisult sageli ühemõttelisemad, täiesti olemas: *uskuma* kui *veendunud olema* (usun, et mul on õigus) või *lootma* (usun, et mind märgatakse), *uskuma* kui *arvama* (usun, et olen tark) või *oletama* (usun, et võidan).

Aprilli keskel oli lugeda ja kuulda uudist, et kolme ülikooli esindajad on kokku saanud ja arutanud, kuidas toimiks ülikoolide ja tselluloositehast rajada sooviva ettevõtte koostöö. Muu hulgas anti teada: Tartu ülikooli rektorikandidaadid *usuvad*, et nende ülikool peaks sügisel sõlmitud kokkuleppest taanduma.

Kas toonased rektorikandidaadid *olid veendunud*, et tselluloosileppest tuleks taganeda, või nad ainult *arvasid* seda? *Uskuma*-sõna meile siin päris kindlat vastust ei anna. Samasugust tõlgendusruumi pakuvad mitmed pealkirjad ajalehtedest: Rallisõitja *usub*, et jõuab võistlusel pjedestaalikohtale. – *arvab?* Laulja *usub*, et närv peab lauluvõistlusel vastu. – *loodab?* Peaminister *usub*, et ÜROs oma peaga hääletamine ei kahjusta suhteid USAga. – *on veendunud?* Teadlane *usub*, et dopingusüüdistusi tuleb veel. – *oletab?*

Kust see tuleb, et keegi enam midagi ei arva, oleta ega looda, vaid kõik aina *usuvad*? Kas mõjutab inglise keel, kus sõna *believe* võib

käia nii uskumise kui ka arvamise kohta? Nagu eespool nägime, on eesti *uskuma*-sõnal endalgi mitu tähendust, kuid see, et me muudele, täpsematele sõnadele järjest enam *uskumist* eelistame, võib küll olla ka võõras mõju.

Uskuma-sõna rohkus ajalehepealkirjades on märk moest, tõe saab mõnikord teada alles kirjutist lugedes. Näiteks on ühest hiljutisest pealkirjast lugeda „Yana Toom *usub*, et algatatud kodakondsuseaduse muudatus on suunatud tema vastu“, loo avalõik aga informeerib: „Keskerakonda kuuluv Euroopa Parlamendi saadik Yana Toom *kahvlustab*, et Reformierakonna poolt 9. mail algatatud kodakondsuseaduse muudatused on suunatud tema vastu.“ Hoopis teine asi.

Postimees 19. V 2018